

Biblická studie na text 1. Jan. 5,1-5 [1947]

[pozn. aut.: „Předneseno ve vinohradském Sdružení dne 3. března 1947.“]

Každý, kdo věří, že Ježíš je Kristus, je zrozen z Boha; každý, kdo miluje ploditele, miluje i toho, kdo je jím zplozen. Podle toho poznáváme, že milujeme děti Boží, milujeme-li Boha a plníme jeho příkazy. Boží láska je to, abychom zachovávali jeho příkazy. Jeho příkazy nejsou těžké, neboť každý, kdo je zrozen z Boha, vítězí nad světem. Vítězství pak, které zvítězilo nad světem, je naše víra. Kdo je vítězem nad světem, ne-li ten, kdo věří, že Ježíš je Syn Boží? (Žilka.)

Dnešní text můžeme rozdělit na pět malých oddílků, a já se tohoto dělení přidržím. Samotný začátek prvního verše budeme studovat až na konci v souvislosti s veršem čtvrtým a pátým. Tedy:

1. zrození z Boha
2. milování
3. zachovávání Božích příkazů
4. vítězství nad světem
5. víra v synovství Ježíšovo

1.

Tak tedy co to je, zroditi se z Boha? Nejprve se rozhlédneme po bibli. Z rozhovoru Ježíšova s Nikodémem, který je pro naši otázku neobyčejně důležitý, víme, že to je nové narození (podle Pavla též druhé narození – Tit. 3, 5), jinak narození z Ducha nebo též narození z vody a z Ducha. Je to narození duchovní, nikoliv tělesné. Žilka překládá ono znovuzrození jako narození shůry.

Je nutno konstatovat, že termín „narození z Boha“ a všechny jeho variace jsou terminologií specificky Janovskou. Ve všech ostatních spisech Nového zákona najdeme pouze jedinou zmínku (hledal-li jsem dobře) a to ve zmíněném již verši Pavlově (Tit. 3,5). Ten nám může dát alespoň částečné vysvětlení Janovského výrazu: naroditi se z vody. Pavel totiž mluví o spasení skrze obmytí druhého narození. Samotný pojem duchovního narození to však těžko vysvětlí; voda v takové souvislosti vůbec znamená narození, t.j. křest. Ve křtu je právě proveden symbol onoho obmytí druhého narození. Voda je tu tedy míněna symbolicky. Narození z Ducha nás přivádí už blíže. Což se narodilo z Ducha, duch jest. Je to tedy jakýsi duchovní zlom, duchovní přerod. Je to zásadní, životní proměna celé naší bytosti, celého jádra naší osobnosti, odkud pocházelo dosud jenom zlé, jak říká Ježíš. Je to změna srdce. Narození z Ducha znamená nové srdce, novou duši, novou mysl.

Pořád je nám však nepochopitelné, proč Jan užívá podobenství o narození. Víme ze zkušenosti, že termínům Janovým lze důvěřovat. To není žádná Pavlovská mystika, tajemnost, básnivost. Jan poznal a srozuměl; vždyť právě u něho čteme: a my jsme uvěřili a poznali (Jan 6,69). Musíme tedy pátrat dál.

Druhé narození je cesta spásy. Kristovou obětí na kříži je nám připraveno spasení; touto obětí nám otevřel brány svého království. Avšak říká: Nenarodíli se kdo z vody a z Ducha, nemůž vjíti do království Božího. Ano, takový člověk nemůže vejít do království Kristova, byť i všechny jeho brány byly otevřeny. Z toho soudíme, že samotné toto vejítí do království je tím duchovním zrozením. Tak, jako tělesným narozením přichází člověk na tento svět, tak podobně

duchovním narozením vchází do nebeského království. Spasení naše jaksi dvoufázové: je připraveno obětí na kříži a je dokonáno naším duchovním zrozením. A na konec (snad bychom mohli říci, jako třetí fáze) přichází potvrzení jeho při posledním soudu.

Nyní se ovšem musíme ptát, jaké jsou známky takového duchovního narození. Čteme (1. Jan. 3,9 a 5,18): člověk duchovně narozený tedy hříchu nečiní. Prostě nemůže hřešiti. Nestačí ovšem jenom hříchu nečinít. Je nutno milovat a činit spravedlnost (1. Jan. 4,7 a 2,29). Tak to říká i náš text.

Bylo by nesprávné pochopení duchovního zrození, kdybychom se domýšleli, že to je otázka posledního soudu a kdybychom pokládali toto narození za totožné se vzkříšením z mrtvých, pokud je chápeme tak, že nastává až po smrti. Duchovní narození je skutečností již v tomto světě. Již ve svém nynějším, t.j. časném životě se duchovně rodíme. Jak si ještě později ukážeme, vítězství nad světem, které je důsledkem našeho duchovního zrodu, nelze chápat jako jediné, konečné vítězství, nýbrž jako rytěřování, jako neustálý boj a ustavičné vítězení. A to je boj a to jsou vítězství na tomto světě, v našem životě a v životech ostatních lidí. A tak duchovní rození je skutečností tohoto života a tohoto světa.

Šimon - Petr vyznal Ježíše jako Krista, a jak víte nezjevilo mu toho tělo a krev. V té chvíli vyznání se Petr duchovně rodil, t.j. přemáhal svět. A brzy potom nechápal zas Božích věcí, nýbrž jen lidských. A jak Krista vyznal, tak ho před popravou třikrát zapřel. To že byl člověk narozený z Ducha? To nemůžeme říci. Vždyť by nemohl hřešiti. A on zhřešil, a nikoli jednou. Byl to však člověk tělesný? Ani to nelze říci, neboť tělo a krev mu toho nezjevilo. Petr, a tak ovšem též každý z nás, je na přelomu. A my jsme po celý svůj život na přelomu. Bojujeme, rytěřujeme, duchovně se rodíme, ale z těla neutečeme. Nejsme tedy lidé duchovně narození, ale jsme lidé duchovně se rodící. Bez rození však není narození, a rození je boj. A tak vidíme, že bez boje není narození a není spasení.

2.

Řekli jsme, že duchovní rození znamená bojování. A jaké je to tedy rytěřování? Především je to milování. Milování Boha, milování Krista a bratrské milování. Již jsem poukázal na text (1. Jan. 4, 7): každý, kdo miluje, z Boha se narodil, a znát Boha. Ovšem; vždyť láska je z Boha a Bůh jest láska.

To by ovšem znamenalo věc mnohým podivnou, že totiž láska je rytěřování, že to je boj. Ale je tomu skuteč ně tak. Láska není jen nějaký cit, nějaká sympatie. Je jenom jedna pravá láska, a to je ta, o níž čteme (Gal. 5,6): víra skrze lásku dělající. Láska, to je čin, to je pomocná ruka, to je spolupráce, to je práce pro blaho bližního, to je akce. A není to nic přirozeného, co by v nás nějak samozřejmě vznikalo, není to žádná lidská citovost a normální vlastnost nebo potřeba.

Říkali jsme si již mnohokrát a čítáme to v Písmě, že nelze milovat Boha jinak, než že milujeme jeho Syna, a že nelze milovat jinak Syna, než že milujeme bratří. Jak může někdo milovati Boha, když svého bratra nenávidí? Ale dnešní text nám to říká zase s jiné stránky. Podle toho poznáváme, že milujeme děti Boží, milujeme-li Boha, a plníme jeho příkazy. Bůh sám je měřítkem naší lásky k bližnímu. Je mnoho různých citů, pocitů a sympatií, které se vydávají za lásku. Musíme je všechny rozeznávat od té pravé lásky, a máme na to jedno velice přesné měřítko. Nelze milovat člověka a nemilovat Boha. A láska Boží je to, abychom zachovávali

jeho příkazy. A tak buď láska k Bohu buď láska ke Kristu, buď láska k bližnímu – vždycky je v tom, že zachováváme příkazy Boží.

3.

Jaké jsou to příkazy? Jsou to příkazy dobra, a tedy příkazy mravní. (Mich. 6,8): Oznamuji tobě, ó člověče ... Bůh předkládá lidem dobro i zlo, aby volili: (5.M.30,15;19): Hle, předložil jsem tobě dnes život a dobré, smrt i zlé. ... Osvědčuji proti tobě dnes nebem a zemí, žeť jsem život i smrt předložil, požehnání i zlořečenství; vyvolíš sobě tedy život. A Bůh nikoho nenutí a nedonucuje: (Ezech. 3,27). A chce někdo říci, že neví, jaká jsou to přikázání, jaké příkazy? Čteme: (5.M. 30, 11–14) a v Novém zákoně (Jan 7,17). Vidíme, že důležité je chtít, to jest rozhodnout se a zůstat při svém rozhodnutí. A teď přichází otázka neobyčejně závažná: co máme dělat? Tak se ptal Ježíše bohatý mládenec, tak se ptali i lidé apoštolů: co máme činit, muži bratří? A ovšem, tato otázka je a musí být i naší otázkou. A na to nám odpovídá Starý zákon: (3. M. 19,2) a sám Ježíš (Mat. 5,48): Budtež vy tedy dokonalí jako i Otec váš nebeský dokonalý jest. A co to znamená dál, že máme být svatí a dokonalí? Především to, že v Bohu a zvláště v Ježíši Kristu máme nejenom svého spasitele, ale také vzor. Ale jak je možno jednat a žít tak, jak žil Ježíš, a jak je možno snažně běžet za dokonalostí, ke které nás chce Bůh dovést, než že budeme Boha znát? I říká Hospodin ústy proroka: (Oz. 6,6). A proto musíme poznávat Hospodina i cesty jeho i myšlení jeho i vůli jeho. Musíme poznávat, jaký je Bůh, musíme se usilovně snažit, abychom jednali jako stvoření k obrazu Božímu, a tím naplníme i lásku, kterou jsme mu povinni za jeho velikou lásku, kterou vykonal pro nás v Ježíši Kristu, když přišel na svět k obrazu člověka připodobněný.

Řekl by snad někdo, že to jsou příkazy nesplnitelné, že jsme slabí a nemohoucí, že takové příkazy mohou platit snad v království nebeském, ale rozhodně ne tady na zemi, že vůbec je to pochybné, chtít být podobnými Bohu a jako on dokonalí, že to jsou přemrštěné požadavky a ještě mnoho, mnoho řečí. A ovšem, to je dostatečnou výmluvou pro to, abychom nedělali vůbec nic, abychom žili po starém a ve starém, a svorně křičeli: fortiter crede, fortius pecca. Samozřejmě je nejdůležitější věc víra, to ostatní je zcela a naprosto vedlejší. Vždyť nás Ježíš Kristus svou obětí dokonale obmyje ode všech hříchů. Leccos takového slyším kolem sebe říkat a ještě jiné věci. Chtěl bych říci jen tolik, že to je zlehčování evangelia, profanace věci svaté, zrada na na té velké lásce Boží a v posledku cesta ke smrti. Náš text nám jasně říká: věříš-li, nic ti nebude zatěžko. Jeho příkazy nejsou těžké, neboť každý, kdo je zrozen z Boha, vítězí nad světem. Vždyť Ježíš sám říká: (Mat. 11,30): Jho mé zajisté jestiž rozkošné a břímě mé lehké.

4.

A nyní se ptejme, co to znamená, vítězit nad světem nebo přemáhat svět. Myslím, že tady máme velmi otevře ně řečeno, že v křesťanství nejde o žádný kvietismus. Křesťané mají přemáhat svět. A ovšem, to už jsme si řekli, že vždy a všude máme býti podobni Bohu. To znamená, že máme-li my přemáhati svět, že Bůh v Ježíši Kristu svět už přemohl, že už nad světem zvítězil. A o Ježíši Kristu víme, že neutíkal ze světa do pusti ny a že nežil jako poustevník, odloučeně od světa. Tak se svět nepřemáhá. Ježíš šel do světa, přišel na tuto zemi, přímo mezi nás. Ale nesplynul se světem ani se nechtěl světu zalíbit. To jsou dvě úchylinky, které se zhusta stávají právě těm, kteří nejvíce vyzvedávají své křesťanství. Ale

to asi je vám všem docela jasné. Méně jasné je, že nesmíme svět nenávidět. Tak daleko to došlo, že nenávidět svět se považuje dnes za takovou ctnost křesťanskou, jako nenávidět hřích. Řekne se, že svět ve zlém leží a hned se nad ním láme hůl. Ne tak. Ježíš miloval svět. I Bůh tak svět miloval, že poslal svého jediného Syna, ne aby zavrhl svět nebo aby jej odsoudil, nýbrž aby přinesl spasení všem a celému světu. Vítězství Ježíše Krista není v tom, že si pokořil svět a že zlomil jeho moc, nýbrž že spasil svět. A to ovšem znamená něco i pro nás. Ani my nemůžeme a nesmíme zatracovat svět a světské vynálezy, nesmíme se stahovat do ulity a odtamtud hudrovat na svět anebo zvěstovat pád, bědy, nářek a škřipění zubů, nýbrž musíme jít do světa a svědčit, přesvědčovat, svítit na cestu a ukazovat lidem směr, být majákem a zároveň lidi podpírat a jim pomáhat. Tak to dělal Kristus, tak to v něm dělal Bůh a tak to máme a musíme dělat i my. Nikdy nesmíme říci, že jde jenom o světské záležitosti, že se nás to netýká. Abych uvedl malý příklad (a dnes to bude jediný). V posledních Kostnických Jiskrách jsem s velikou nelibostí četl, jak evangelík reaguje na článek o Emanuelu Rádlovi: *prý nostra res non agitur*. Na jeho adresu a na adresu všech ostatních bych chtěl říci: *nostra res semper agitur*. Není chvíle, kdy by nešlo o naši věc, neboť naše věc je Boží věc, a o tu jde každý okamžik. Celý náš život, život všech lidí, politika, kultura, i hospodářství a finance jsou v plném zájmu Božím, jde tam o Boží věc, a tedy i o naši věc. Natož, mluví-li se o Rádlovi. Nevím, kdy může jít víc o naši věc, než jde-li o Rádla. A takový křesťan si řekne: *nostra res non agitur*.

A tak uzavírám: je nutno rytěřovat a bojovat, nikoliv však proti světu, nýbrž bojovat o svět. Svět je v sázce, člověk je v sázce. O něj musíme bojovat. A vítězíme s Kristem v tom, že přemáháme svět, a přinášíme zvěst o spasení, radostnou zvěst světu, který milujeme a musíme milovat jako Ježíš jej miloval.

5.

Vítězství pak, které zvítězilo nad světem, je naše víra. Kdo je vítězem nad světem, ne-li ten, kdo věří že Ježíš je syn Boží? Jaká je to víra? Vždyť víme, že i ďáblové věří, avšak třesou se. (Jak. 2, 19). Je to víra, ve které není strachu ani třesení, totiž víra skrze lásku dělající. Jak víme, jediná láska ven vyhání bázeň. Nikdy se však nesmíme na víru dívat jako na nějaký stav nebo nějakou vlastnost člověka. Nikoliv, je to čin, akce, výkon. A jak nám říká náš dnešní text, je to boj a vítězství. Víra je přemáhání světa. Přečtu vám, co o tom napsal prof. J. L. Hromádka. /-/

A nakonec bych chtěl říci ještě malou poznámku. Obyčejně se říká, že víra je dar Boží. Když se však podíváte do bible, kupodivu zjistíte, že tam nikde nic takového není. Ovšem že v jistém smyslu je vůbec všechno dar Boží, neboť poněvadž my věříme, pak to přece znamená, že věří stvoření Boží. Ale jedno je jisté, že Bůh nepůsobí naši víru, že Bůh není příčinou, nýbrž důvodem naší víry, že my nejsme nuceni a nikdo není donucen věřit, že vůbec Bůh čeká a dává nám příležitost, abychom věřili. Spasení je dar Boží. Ne však víra. Jak to říká Žilka /-/. A končím vzpomínkou na to, co napsal Žilka o kousek dále /-/. To je naprosté nepochopení víry. My musíme nejdříve poznat Boha a pochopit, co na nás chce. Věrou pak to činíme, věrou plníme jeho příkazy. Víra je plnění vůle Boží, je to čin, je to náš život. A můžeme tedy říci, že víra je život podle Božích příkazů. Nebude nás už mást žádná problematika, zda je spasení z víry či ze skutků. Vždyť víra je činem, je skutkem. Není rozdílu mezi vírou a životem, vírou a činem u pravého křesťana.